

УДК [94+008](477)

Джафарова Світлана

**ІВАН ФРАНКО ТА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА
XIX СТОЛІТТЯ**

На основі аналізу творчої спадщини І. Франка розглянуто внесок дослідника у розвиток української культури XIX ст., охоплено панораму розвитку культурних традицій Галичини.

Ключові слова: І. Франко, історія України, література, культура, Галичина.

Dzhafarova S. Ivan Franko and Ukrainian culture of the XIX century

Based on the analyses of the I. Franko's creative inheritance, the article deals with national cultural revival of the XIX centuries, covered panorama of cultural traditions Galicia.

Key words: I. Franko, Ukraine history, literature, culture, Galicia.

Джафарова С. Иван Франко и украинская культура XIX века

На основе анализа творческого наследия И. Франко, рассмотрен вклад исследователя в развитие украинской культуры XIX в., охвачено панораму развития культурных традиций Галичины.

Ключевые слова: И. Франко, история Украины, литература, культура, Галичина.

У розвитку української науки важливе місце належить історичному періоду XIX ст., протягом якого сформувалися підвалини сучасного україназнавства. Безперечно, що саме завдяки студіям та дослідженням таких видатних культурних діячів, як В. Антонович, М. Драгоманов, Леся Українка, В. Гнатюк, М. Грушевський, І. Франко були сформовані та репрезентовані для світового загалу уявлення про український народ та його ментальність. Саме І. Франко як один із фундаторів українознавства сформулював образ народної культури як духовної

спільноти. XIX ст., культурно-наукові здобутки якого він високо оцінив, митець вважав другим Відродженням. Саме XIX ст. відкрило нові горизонти, великі поля людських знань, де поряд із розвитком новітніх наук, таких як геологія, палеонтологія, бактеріологія, електротехніка широко розгорталось літературне життя, яке відкрило перед українцями програму національного культуротворення. Однією з основних складових історико-культурного процесу І. Франко вважає літературу, яка відображає та зберігає знання і здобутки народу певного історичного періоду, є водночас різновидом мистецтва, власне, мистецтвом слова, що відображає дійсність у художніх образах.

Беручи до уваги потребу національного розвитку, який став основною рушійною силою XIX ст., І. Франко за допомогою літератури зумів репрезентувати Україну у світі. Саме на сторінках іноземних видань він зосереджував увагу на актуальних завданнях для українства. Знайомлячи українського читача з найкращими здобутками світової літератури, зокрема зі власними перекладами творів античної літератури Й. Гете, А. Доде, М. Твена, А. Міцкевича, У. Шекспіра та ін., І. Франко водночас знайомив Європу і з українською культурою, видаючи свої твори чи переклади в іноземних виданнях. Тогочасна Європа ще не знала українських видань, І. Франко одним із перших подавав якнайдокладнішу інформацію про стан, доробок і головні напрями українського національного розвитку і, аналізуючи культурний розвиток України XIX ст., показував чим саме цей розвиток може бути цікавий також для інших словянських народів. На сторінках іноземних видань І. Франко регулярно друкував свої статті та переклади творів Т. Шевченка, А. Свидницького, Марка Вовчка, Лесі Українки, І. Нечуя-Левицького, О. Кобилянської, В. Щурата, В. Стефаника та багатьох інших письменників.

Весь історико-культурний процес XIX ст. І. Франко поділяє на три етапи. Перший з них почався з 20-х рр. та характеризувався культурними впливами М. Максимовича, Г. Квітки-Основ'яненка, І. Котляревського. Другий період охоплював 60-ті рр., головну роль у його становленні відіграло Кирило-Мефодіївське братство, яке разом із творами Т. Шевченка сформувало культурні традиції українства. Яскравими представниками цього періоду І. Франко вважає Марка Вовчка, П. Куліша,

М. Костомарова. 80-90-ті рр. – третій період, центральною фігурою якого І. Франко вважає М. Драгоманова.

Авторству І. Франка належить чимало літературно-публіцистичних, наукових праць на тематику національно-культурного відродження України ХІХ ст. Йому вдалося окреслити теоретичні засади цього процесу, визначити періодизацію, особливості, пов'язані з посиленням демократичних тенденцій, формуванням національної ідентичності у середовищі української інтелігенції. Прикметно, на що і вказував І. Франко, що характерною рисою національно-культурного відродження став розвиток української науки, яка зробила перший впевнений крок до утвердження самостійності українства.